

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ'NDE YASAL SORUMLULUKLAR

Lütfi İNCİROĞLU

ÇSGB E. Çalışma Genel Müdür Yardımcısı

www.incirolgludanismanlik.com

2019

Sunum Planı

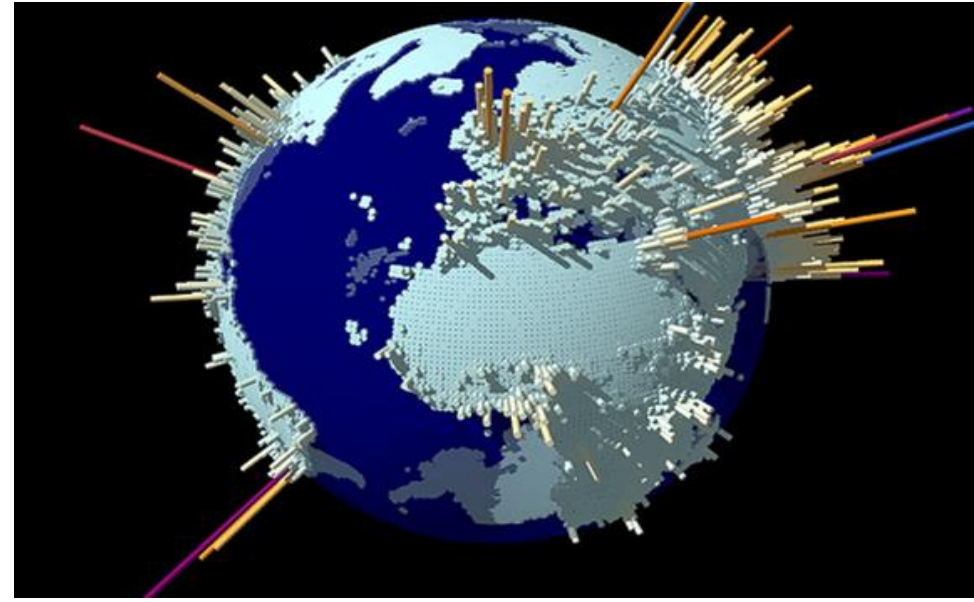
- Neden İş Sağlığı ve Güvenliği
- İşveren ve Çalışan Kavramı
- İşveren ve İşveren Vekilinin İSG Sorumluluğu
- Maddi Tazminat ve Manevi Tazminat
- Destekten Yoksun Kalma Tazminatı
- İşverenin Rücu Hakkı

Neden İş Sağlığı ve Güvenliği?

Dünya'da her gün;

- 1 milyon iş kazası meydana gelmekte,
- 4.932 kişi meslek hastalıkları,
- 1.096 kişi de iş kazası nedeniyle ölmektedir.

Neden İş Sağlığı ve Güvenliği?

Türkiye'de her gün;

- 524 iş kazası meydana gelmekte,
- 3,7 kişi iş kazası nedeniyle ölmekte,
- 4,6 kişi sürekli iş göremez hale gelmekte,
- Bu kayıplar GSYİH'nın % 3-5'ne tekabül etmektedir.

MALİYETLER

GÖRÜNÜR MALİYETLER:

- Katma değer kaybı
- Sigortacılık ödemeleri
- Tedavi hizmetleri vb.

GÖRÜNMEYEN MALİYETLER:

- İşi bırakma, doktor, kazalının taşınması, kaza mahallinin tekrar çalışır konuma getirilmesi vb. nedenlerle oluşan maliyetler

EN ÖNEMLİSİ İNSAN HAYATI

SAĞLIKTAN ÖTE NE VAR?

EN ÖNEMLİSİ İNSAN HAYATI

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi

Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi.

ÖNCE SAĞLIK VE GÜVENLİK

YASAL DAYANAK

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği

Kanunu

2012 Yılında Yürürlüğe girdi.

6331 SAYILI
İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ
KANUNU

Kapsam

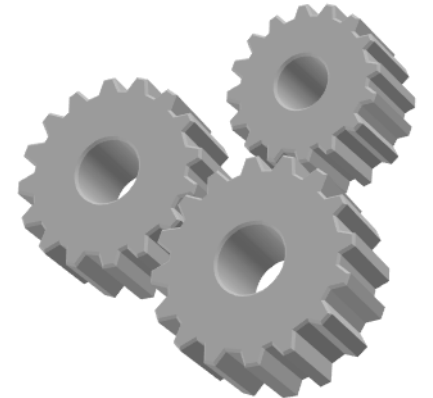

- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu;
- İş Kanunu,
- Deniz İş Kanunu,
- Basın İş Kanunu,
- Türk Borçlar Kanunu,
- Devlet Memurları Kanununa tabi memurlar ve sözleşmeli personel,
- Çırak ve stajyerleri kapsamaktadır.

İSG Disiplinleri

- İş sağlığı ve güvenliği; **Hukuk, ekonomi, sağlık ve teknoloji** temelli disiplinlerden oluşan bir yapıya sahiptir.
- İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı **kamu hukuku kapsamındadır.**

Kamu-Özel Sektör Ayrımı

6331 sayılı Kanun; işverenleri, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü kılmış ve Kanunda sayılan yükümlülüklerin yerine getirilmesi bakımından **kamu-özel işvereni arasında bir ayrım yapmamıştır.**

**KAMU
(MEMUR)**

**ÖZEL
(İŞÇİ)**

Temel Kavramlar

İşveren; Çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlardır (İSGK m.3/1.đ).

İşveren vekili; İşveren adına hareket eden, işin ve işyerinin yönetiminde görev alan kişidir (İSGK m.3/2).

Temel Kavramlar

Çalışan; Kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel işyerlerinde istihdam edilen gerçek kişidir (İSGK m.3/1.b).

İKİNCİ BÖLÜM

İşverenin Sorumluluğu

Sorumluluk; zarar verenin, zarar görenin uğramış olduğu zararı gidermesi, tazmin etmesidir.

Zararın başka bir kişiye yükletilmesini haklı gösteren sebeplere, «**sorumluluk sebepleri**» denir.

İşverenin Sorumluluğu

Kusur, hukuk düzeninin kınadığı bir davranıştır ve sorumluluğun temelini oluşturur.

kusur ?

İşverenin Hukuki, Cezai Ve İdari Sorumluluğu

İşveren, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatından doğan yükümlülüklerini veya iş sözleşmesinden doğan borçlarını yerine getirmemesi halinde,

- **Hukuki,**
- **Cezai,**
- **İdari** yaptırımlarla karşılaşır.

İşverenin Hukuki Sorumluluğu

İşverenin hukuki sorumluluğu İş Kanununda yada İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda düzenlenmiş değildir. Hukuki sorumluluk **Türk Borçlar Kanunda düzenlenmiştir** (TBK. m.112).

İşverenin Hukuki Sorumluluğu

➤ İşverenin hukuki sorumluluğu **akdi bir sorumluluktur** (TBK.m.112;m.417/3).

➤ Aynı zamanda **haksız fiil sorumluluğudur** (TBK. m.49 vd.)

İşverenin Hukuki Sorumluluğu

İşverenin, işyerinde İSG ile ilgili kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle **işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi** veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, **sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine** tabidir (TBK. m.417/2)

İŞVEREN VEKİLİ

- İşveren adına hareket eden ve işin, işyerinin ve işletmenin yönetiminde görev alan kimselere **işveren vekili denir.**
- Örneğin, işyerindeki fabrika müdürü, üretim müdürü, planlama müdürü, personel müdürü gibi kimseler, **işverene karşı işçi, işçiye karşı işveren vekili konumundadır.**

İŞVEREN VEKİLİNİN SORUMLULUĞU

İş Kanunu, işveren vekilinin bu sıfatla işçilere karşı işlem ve yükümlülüklerinden **doğrudan işvereni sorumlu tutmaktadır** (İşK m.2/4).

İŞVEREN VEKİLİNİN SORUMLULUĞU

Nitekim Yargıtay da, iş kazası sonucunda açılan maddi ve manevi tazminat davasında, işveren vekilinin meydana gelen zarar nedeniyle **hukuki sorumluluğu yönüne gidilemeyeceğini** kararlaştırmıştır (Y10HD).

İşverenin Kusur Sorumluluğu

➤ **Kusur**, hukuk düzenince kınanan bir davranış olduğu için başkasına zarar veren kişi bu olumsuz sonuca katlanmalı, zararı gidermelidir.

➤ **Kusur olmadan sorumluluk olmaz.**

➤ Zarar veren kusurlu değilse, **sorumlu da değildir.**

İşverenin Müteselsil Sorumluluğu

İşyerinin birden fazla gerçek işvereni varsa bu işverenler hukuki yaptırımlarından kural olarak **birlikte** **(müteselsil)** sorumludurlar.

İşverenin Rücu Hakkı

Ancak, soyut işveren olan tüzel kişilik-şirket yaptığı ödemeleri aralarındaki ilişkiye ve olayın özelliğine göre kusuruyla zarara neden olanlara (yönetim kurulu başkanına veya işveren vekillerine) rücu edebilir.

İŞVERENİN HUKUKİ SORUMLULUĞUNUN SINIRI

İşverenin, bir iş kazası veya meslek hastalığı halindeki sorumluluğu **ister kusura, isterse kusursuz sorumluluğa dayansın,** sorumluluğun doğması için ortada bir **zarar,** **uygun illiyet bağı** ve **hukuka avkırılık** olması gerekir.

İş Kazasının Oluşumunda İlliyet Bağının Varlığı

Özel hukukta, fiille-sonuç arasında bulunması gereken uygun illiyet bağı kurulamazsa, borçlu ya da fail sonuçtan sorumlu tutulamaz.

İş Kazasının Oluşumunda İlliyet Bağının Varlığı

Uygun illiyet bağıni kesen başlıca üç sebep vardır:

- Üçüncü kişinin kusuru,
- Kazalı işçinin kendi kusuru,
- Mücbir sebep ve Kaçınılmazlık

Üçüncü Kişinin Kusuru

İş kazası, işyeri çalışanı olmayan
üçüncü kişinin % 100 kusurlu eylemi
ile meydana gelmişse, illiyet bağı kesilir
ve işverenin hukuki sorumluluğu ortadan
kalkar.

Kazalının Kendi Kusuru

- Çalışan, % 100 kendi, kusurlu eylemi ile zarar görmüşse, işveren **“illiyet bağı”** kesildiğinden tazminat ile sorumlu değildir.
- **Çalışanın tamamen kusurlu olmadığı hallerde ise, tazminat belirlenirken** çalışanın kusuru oranında indirim yapılır.

**Kurallara Uymayıp İş Kazası Geçirdi
Tazminat Alamadı**

Mücbir Sebep Ve Kaçınılmazlık

Mücbir sebep, genel bir davranış normunun veya borcun ihlaline mutlak ve kaçınılmaz bir şekilde yol açan öngörülemez, karşı konulamaz ve **dışarıdan gelen olağanüstü bir olay** olarak tanımlanır.

Mücbir Sebep Ve Kaçınılmazlık

- **Kaçınılmazlık (kötü tesadüf)**; uygun illiyet bağıını kesen sebeplerden en önemlisi olup, mücbir sebebin bir unsurudur.
- Kaçınılmazlık öngörülebilir bir olaydır. Ancak engellenmesi mümkün değildir.
- Her türlü iş güvenliği önleminin alınmasında dahi ortaya çıkabilir

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İş Kazası Nedeniyle Tazminat Talebi

Maddi ve Manevi Tazminat Davaları

➤ İşverenin koruma (gözetme) borcunu ihlal etmesi sonucu, çalışanın iş kazası veya meslek hastalığına uğraması durumunda çalışanın mal varlığında meydana gelen azalmayı işveren tazmin etmekle yükümlüdür.

Maddi Tazminat Davaları

İşverenin gözetme borcu iş sözleşmesinden doğduğundan, iş kazasından doğan ölüm ya da vücut bütünlüğünün zedelenmesi nedeniyle açılacak **maddi tazminat ile destekten yoksun kalma tazminat davaları akdi sorumluluk hükümlerine dayanır** (TBK m.112;m.417/3)

İş kazasında rekor tazminat

Maddi Tazminat Davaları

Bedensel ve ruhsal bütünlüğün ihlali aynı zamanda **haksız bir fiili oluşturur ve haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler**, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hallerinde de uygulanır (TBK. m.114/2).

Maddi Tazminat Davaları

Bu nedenle bedensel ve ruhsal bütünlüğün ihlali sonucu mal varlığında zarara uğrayan kişi, maddi tazminat davası açabilir (TBK. m.54).

Maddi Tazminat Davalarında İspat Yükü ve Zamanaşımı

- İşçi, akdi sorumluluk hükümlerine göre, dava açtığında 10 yıllık zaman aşımına,
- Haksız fiil sorumluluğu hükümlerine göre dava açtığında ise, 2 yıllık zaman aşımına tabi olur.

İş Kazası Sonrası
Açılacak Tazminat
Davası'nda
Zamanaşımı Süresi

Destekten Yoksun Kalma Tazminatı

İşveren, İSG önlemlerini alma borcuna aykırı hareket ederek işçinin ölümüne sebebiyet vermişse, **onun desteğinden yoksun kalanlara, bu yüzden uğradıkları maddi ve manevi zararları** karşılamakla yükümlüdür (TBK. m.53, m.55, m.417).

Manevi Tazminat Davası

▶ Hâkim, bir kimsenin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak, zarar görene uygun bir miktar paranın **manevi tazminat** olarak ödenmesine karar verebilir (m.56).

İŞVERENİN CEZAI SORUMLULUĞU

- Tüzel kişiliği olan işverenlerin ceza hukuku alanında sorumluluğu bulunmamaktadır (TCK. m.20)
- Anayasa m.38 ve 5237 sayılı TCK'nın 20 nci maddesinde **cezaların kişiselliği ilkesi benimsenmiştir.**

İŞVERENİN CEZAI SORUMLULUĞU

- İşyerinin işvereni bir gerçek kişi ise cezai yaptırımlar bu işverene uygulanır.

İŞVERENİN CEZAI SORUMLULUĞU

➤ **İşveren;** İSG önlemlerine aykırı davranması sonucunda, çalışanı iş kazasına uğrar veya meslek hastalığına tutulursa, **tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu ölümüne veya yaralanmasına yol açma suçunu işlemiş olur** (TCK.m.85,89).

İŞVERENİN CEZAI SORUMLULUĞU

➤ Taksir; dikkatsizlik, tedbirsizlik, meslekte acemilik veya düzene, buyruklara ve talimata uymazlıktan doğan kusurlu olma durumudur (TCK.m.22/2).

Taksirle Bir Kişinin Ölümüne Neden Olma Suçunun Cezası

“Ceza Avukatına Sor”

İŞVERENİN İDARİ SORUMLULUĞU

Çalışanların iş kazası ve meslek hastalıklarına maruz kalmaları halinde, **Sosyal Güvenlik Kurumuna işveren veya işveren vekilince bildirim zorunluluğu bulunmaktadır.**

İŞVERENİN HAKLARI

Çalışanların;

- **İSG'ye ilişkin önlemlere uymaması,**
- Bu doğrultuda verilen emir ve talimatlara aykırı hareket etmesi,
- **İSG'ye ilişkin düzenlemeleri ihlali**
- durumunda işveren,
- işten çıkarma, disiplin cezası,
- uğradığı zararları tazmin etme hakkına sahiptir.

İŞVERENİN HAKLARI

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin düzenlemelere aykırı davranması durumunda işveren, **4857/25/II-ı** ve **25/II-h** maddelerine dayanarak iş sözleşmesini **feshedebilir.**

İŞVERENİN HAKLARI

Çalışanların İSG'ye ilişkin düzenlemelere aykırı davranması durumunda işverenin, **disiplin cezası verme hakkı** da vardır.

İŞVERENİN HAKLARI

➤ İşçi, işverene kusuru ile verdiği her türlü zarardan sorumludur.

➤ Bu sorumluluğun belirlenmesinde işin tehlikeli olup olmaması, uzmanlığı ve eğitimi gerektirip gerektirmemesi dikkate alınır (TBK. m.400).

İŞVERENİN HAKLARI

- İşçi, yaptığı işi özenle yapma,
- İşverene ait makinaları araç ve gereçleri, teknik sistemleri, tesisleri ve taşıtları usulüne uygun olarak kullanmak,
- İşin görülmesi için kendisine teslim edilmiş olan malzemeye özen göstermekle yükümlüdür.

(TBK. m.396).

TEŐEKKÜR EDERİZ.

